

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theophili Bernardini E Societate Iesv De Religiosæ Perseverantiae Præsidiis Libri XI. ...

Bernardin, Théophile

Antverpiae, 1622

3. Damnorum ingentiu[m] & ruinæ causam, ex eo esse quòd bona nostra nobis arrogamus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47032](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47032)

CAPVT III.

*Dammorum ingentium & ruinae causam ex eo esse, quòd
bona nostra nobis arrogamus.*

Diuus Basilius ad extremum orationis de abdicatione rerum, grauissimam sententiam profert; *Animi in virtute progressus, in humilitate progressus est: contraq; in postremis relinquit, & inhonoratum esse, id non aliunde, quàm ex elatione progignitur.* Quæ verba si diligentius perpendantur, generatim summariq; tum fructus humilitatis mirabiles, tum incredibilia superbiæ damna demonstrant; ex illa enim bonum & felicitas, ex hac omne malum, & extrema perniciæ pullulat. Sed paulò propiùs ad rem accedendum, & quomodo id fiat ostendendum.

Ac primò quidem id statuendum est, superbiam nostram efficere, vt patciùs in nos dona Dei deriuentur, & quasi angustiore alueo defluant, vt magno consensu docent viri Sancti. Quare diuus Bernardus monet: *Dicitur, Noli miùm iustus esse. Non quòd iustitia bona non sit, sed quia dum adhuc infirmi sumus, oportet ipsa bona, & munerum Dei copiam gratia temperari, ne fortè elationis aut indiscretionis vitium incurramus. Quid est, quòd incessanter orantes & supplicantes, non possumus ad eam quam desideramus gratia abundantiam peruenire? Putatis quia auarus aut inops factus est Deus, impotens aut inexorabilis? Absit hoc, prorsus absit: sed ipse cognouit figmentum nostrum, & scapulis suis obumbrat nobis.* Et hoc ipsum argumentum piè admodum tractans D. Bonauent. Non est mirum, inquit, si inopes simus virtutum, cum matrem & custodem virtutum, scilicet humilitatem, tam alienam à nobis sentiamus. *Quid enim causa est, quòd ille qui diues est in misericordia Pater celestis, qui etiam pro dilectione qua dilexit nos, proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illam; quid, inquam, cause est, quòd nos tam inopes gratiarum & virtutum reliquit, quasi non sit ei cura de nobis? Nimirum, aut desidia nostra in causa est, quòd non instanter querimus eum vt debemus, aut superbia, quia, etsi querimus instanter, videt tamen Deus, nos pronos esse, vt inde extollamur, & fieret nobis ipsa donorum eius sublimatio altioris causa ruina. Altiora aedificia profundiori fundamento indigent, & arbor excelsa si radicata profunde non fuerit, faciliùs ventorum impulsu euertitur. Qui ergo citò desiderat virtutis culmen attingere, studeat se in humilitatis fundo solidare: quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* En quomodo pià Dei misericordis prouidentia fieri dicat, vt copiosior gratia superbo negetur, ne grauiore inde ruina opprimatur, muteturque in venenum qui copiosior cibus esse debuerat: nam & frequens esse solet, vt qui vicioso febris calore aestuat, saluberrimo vini potu pereat, quo debiliores sanorum vires percommode firmarentur. Eadem etiam ratione virtur magister ille mortum Gregorius, iustiore in dispensanda gratiarum varietate

Homil. 4. in
psalm. qui
habitat.

l. 2. de pro-
fec. Relig.
c. 33.

tate causam non reperiens, quàm vt propterea quadam eximia dona non dentur, atque etiam inemendata nonnulla relinquuntur, quò certius & à superbia remoueamur, & in humilitate firmemur, nobisq̃ aliqua saltem certa, licet intra modum, bona perdurent, potiùs quàm pluribus onerati, tantoque ponderi impares, omnibus excidamus, diuitiis inopes, & elatione deiecti. *Lib. 24. Mor. c. 6. scilicet 10.* Quid est hoc? inquit vir ille sanctus, quod iste eo bono indiget, quo alius pollet: & ille cum multis polleat abunde, alijs bonum adesse considerat, quod sibi deesse suspirat: nisi quòd mira nobiscum dispensatione agitur, vt per hoc quod alter habet, & iste non habet, vnus altero melior ostendatur: quatenus tanto ardentius ad humilitatem quisque proficiat, quanto ex bonis, quæ non habet, inferiorem se habentibus pensat. Sicq̃ fit, vt dum ille in isto, atque hic in illo respicit quod admiretur, distincta bona, & ab altitudine elationis reprimant, & ad studium profectus accendant. Multa sæpè in eandem sententiam repetit Sanctus idem, quæ non in eum solum sensum accipi velim, ac si nos arcere tantùm à ceterorum contemptu velit, & commendare vt eos plurimi ducamus, sed etiam, vt hinc agnoscamus non esse nostri arbitrij, nostræque potestatis hanc omnem donorum virtutisque possessionem, idque totum, quod fortè permodicum nobis adest, aliò esse referendum, & laudem auctori suo reddendam. Quod ipsum disertè docens D. Augustinus, ait, *Lib. 2. de pec. mer. & remis. c. 19.* Nos autem, quantum concessum est sapiamus, & intelligamus si possumus, Dominum Deum bonum, ided, etiam sanctis suis, alicuius operis iustitiam non tribuere, vel certam scientiam, vel victtricem delectationem, vt cognoscant non à se ipsis, sed ab illo sibi esse lucem, qua illuminentur tenebra illorum, & suauitatem, qua det fructum suum terra eorum. Et non ita multis interiectis, pergit: Quis dicit illi, Quid fecisti: cui misericordia & iudicium pia sanctorum mente cantatur: Idcirco etiam sanctos & fideles suos, in aliquibus vitis tardius sanat, vt in his eos, minùs quàm implenda ex omni parte iustitia sufficit, delectet bonum, siue cum lateret, siue cum etiam manifestum est: vt quantum pertinet ad integerrimam regulam veritatis eius, non iustificetur in conspectu eius omnis viuens. Nec in eo ipso vult nos damnabiles esse, sed humiles, commendans nobis eandem gratiam suam; ne facilitatem in omnibus assecuti, nostrum putemus esse quod eius est. Qui error multum est religioni pietatisque contrarius. Nec ided tamen in iisdem vitis nobis permanendum esse existimemus, sed aduersus ipsam maximè superbiam, propter quam in ijs humiliamur; & nos vigilanter conemur, & ipsum deprecemur ardentè, simul intelligentes, & quod sic conamur, & quod sic deprecemur, dono illius nos habere, vt in omnibus, non ad nos respicientes, sed sursum cor habentes, Domino Deo nostro gratias agamus, & cum gloriamur, in illo gloriemur. Etenim, vt ait D. Chrysostomus, Grati serui est argumentum, nihil suum putare, sed omnia domini; nihil proprium ducere, sed omnia domini. *Lib. de virg. to. 5.* Verùm hæc dixisse sit satis vt tenuiores diuinæ gratiæ riuulos per hunc superbiæ modum reddi fateamur, iam etiam inde grauissimos lapsus, & extremam miseriam erumpere solere videamus: vbi autem, vel de humilitate, vel de superbia sermo erit, quamuis nihil vetat generatim intelligi, proprie

piè tamen de hoc ipso, qui bonorum originem respicit, modò potest accipi.

- Gr. 21. & 22. *Cu* enim non de hac potissimè loqui putem Climacum cum ait: *Superbia, maior, am omnium dux, princeps & consummatio est, sterilitatis augmentum, diuini adiutorij expulsio, lapsuum ministra, casus materia, delictorum custos, Dei aduersatrix, vel, ut D. Bernardus, est subtile malum, radix iniquitatis, secretum virus, pestis occulta, doli artifex, mater hyprocrisis, luoris parens, vitiorum origo, criminum fomes, virtutum erugo, tinea sanctitatis, excacatrix cordium, ex remediis morbos creans, generans ex medicina languorem, vel, ut idem alio loco; peccatum est diaboli, quo ceciderunt qui operantur iniquitatem. Hac est que non recipit disciplinam, curari renuit, medelam non sustinet; vlcus pessimum, quod nec summis saltem digitis patitur atrectari. Atqui est superbia, & delictum maximum, vti datus quasi innatis, & in acceptis beneficijs gloriam vsurpare benefici. Subtiliter & eleganter librum totum duodecimum de ea scripsit Cassianus, eamq; depopulatricem & virtutum omnium interemtricem vocat: Nullum est, inquit, vitium aliud, quod ita omnes virtutes exhauriat, cunctaq; iustitia & sanctitate hominem spoliet ac denudet, vt superbia malum, tamquam generalis quidam ac pestifer morbus, non vnum membrum, partemue eius debilitare contentus; sed solidum corpus letali corrumpit exitio, & in virtutum iam fastigio collocatos, grauissima ruina deicere ac trucidare conatur. Omne namque vitium, suis est terminis & sine contentum, & licet contristet alias quoq; virtutes, contra vnam tamen principaliter tendit, eamq; specialiter opprimit & impugnat.*
- Eadem Greg. Mag. l. 34. Mor. c. 18.* — — concupiscentia gula, temperantia rigorem corrumpit; castitatem, libido contaminat; ira, patientiam vastat: vt nonnumquam vni quis deditus vitio, alijs virtutibus penitus non destituatur, sed illa tantum virtute truncata, qua ediuerso emulo repugnante succumbit, reliquas possit vel ex parte retinere. hac verò cum infelicem possederit mentem, vt quidam seuisimus tyrannus, sublimissima capta arce virtutum, vniuersam funditus ciuitatem diruit atque subuertit: & excelsa quondam sanctitatis mœnia, vitiorum solo coequans atque permiscens, nullam deinceps imaginem libertatis, anima sibi subdita superesse concedit: quantoq; ceperit ditiores, tanto grauiori seruitutis iugo subditam, vniuersis virtutum facultatibus crudelissima depredatione nudabit. Vt verò hoc totum exemplo clariùs constet, tantæque ruinæ causis peruestigatis, morbo medelam afferat, ea docet quæ huic aptissima sunt instituto: Nempe grauissimæ huius tyrannidis tantam esse potentiam, vt supremus ille angelus, qui splendoris ac decoris eximiam prærogatiuam Lucifer nuncupatus est, non alio fuerit quam hoc telo cælitus deiectus, & ab angelorum, tam sede, quam sorte felici, ad tenebricosos, impietatiq; in æternum destinatos carceres, miserè detrusus. Tantum videlicet vna potuit cordis elatio. *Si sic actum est in angelo: quid me fiet, terra, & cinere: ille in calo intumuit, ego in sterquilinio, quis non tolerabiliorem in diuite superbiã, quam in paupere ducat? Væ mihi: sitam durè in potentem illum animaduersum est, pro eo quod eleuatum est cor illius, nec ei profuit, quod cognata potentibus superbia esse cognoscitur; quid de me exigendum, & misero & superbo? Nec minùs acriter ab alio monent;*
- Ibid. c. 4.*
- Bern. hom. 54. in Cant.*

mur; Consideret homo, quid elatus in terra mereatur, si & praelatus angelis angelus, in Greg. l. 32. calo prosteritur. Vnde & bene per Prophetam dicitur; Inebriatus est in calo gladius Mor. c. 18. meus: ac si aperte diceret, Quia iras feriam superbos terra perpendite, si ipsos etiam quos in Ieru. 26. calo iuxta me condidi, pro elationis vitio percutere non peperci. Sed cuiusmodi fuit istud Iſa. 34. elationis vitium? Idem Cassianus verè & dilucidè id exponit, vestigiis & verbis eius insistatur. Vidit Lucifer, diuina se claritate indutum, atque præ cæteris angelis, splendore sapientiæ, virtutum pulcritudine, gratiæ largitate, naturæque perfectione præfulgentem; vidit, & se mirando suspexit, & nimium quantum amavit: exinde illa sibi, vt naturæ debita, arrogare; vt congenita & propria, vendicare, ac præcellum, à cæteris, honoris gradum postulare aggressus est: puduit, id tantum boni, conditoris gratiæ referre acceptum; puduit subditum esse Deo, cumque sibi vni cetera omnia concedere videret, ne quidem vni illi cedere voluit, ab illo sua omnia esse & conseruari oportere, non sustinuit fateri. Atque hinc (quod solius est Dei) quasi nullius, & ne quidem diuini auxiliij indigus, liberi sui arbitrij sola facultate confusus, à se sibi omnia ad beatam perennitatem conducentia suffectura credidit. Hinc desertus à Deo, quo egere se diffitebatur, instabilis repente & nutabundus effectus, & infirmitatem propriæ naturæ persensit, & beatitudinem qua Dei munere fruebatur amisit. Et quia dilexerat verba præcipationis, quibus dixerat, In cælum conscendam; Iſa. 14. vel linguâ dolosam, qua vel de se dixerat, Ero similis Altissimo; vel de Adam & Eua, Eritis sicut dii; propterea Deus destruet illum in finem, euellet eum, & emigrabit de tabernaculo suo, & radicem eius de terra viuentium. Tunc ruinam eius videntes iulti timebunt, & super eum ridebunt, dicentes (quod etiam ad hos qui se sine protectione auxilioque Dei summum bonum perficere posse confidunt, iustissimè dirigeretur) Ecce, qui non posuit Deum adiutorem suum, sed sperauit in multitudine diuitiarum suarum, & præualuit in vanitate sua. O ruinam ruinarum omnium maximam, qua filius primogenitus ille, cuius operimentum lapis omnis pretiosus, qui veluti Sol inter stellas, ita propè inter angelos lucis emicabat, ecce vno superbiæ afflatu fulminatus, factus est princeps tenebrarum, execratio sæculorum! Verissimèque scriptum: Omnis peccati initium superbia. Per hanc enim Lucifer succubuit, per hanc se sequentem hominem strauit: eoque Greg. l. 34. relo salutem nostræ immortalitatis impetijt, quo vitam suæ beatitudinis exstinxit. — Mor. c. 18. Nec vlla in publicum mala prodirent, nisi mentem in occulto superbia constringeret.

Angeli ruinam audiimus, addamus etiam homines angelis proximos. Magnus ille Ioannes, obedientiæ perfectæ typus, prophetiæ dono, & Theodosij Magni veneratione percelebris, multa in hanc rem præclare apud Palladium In Laus. disserit. Oportet, inquit, nos hic contemnere, cum paulò post eamus ad vitam æternam: & c. 43. nec oportet aliquem efferrì ob ea quæ rectè à se gesta sunt, sed semper esse humilem. Expectabam eum, psallit David, qui saluum me fecit à pusillanimitate & tempestate. Refert etiam Pſal. 51. iam plures, qui propter arrogantiam, vt loquitur, exciderunt à scopis: atque ex

illorum numero quemdam, qui cum in orationis & virtutum perfectione plurimum profecisset, cepit paulatim sibi fidere; quo factum est ut humilitatis & diuini auxilij praesidio nudus, mox a daemone in fraudem non agere inductus, ita ut illecebroso luxuriae desiderio succubuerit: protinusque audita sit exultantium de scelerata victoria daemorum multitudo insultans, & incondite vociferans: Qui se exultat humiliabitur: exaltaberis ad caelos usque, humiliatus es usque ad abyssum. Quibus clamoribus, secus quam oportuit, effectum est, ut abiecta spe salutis, miser ille cupiditati frenos laxarit, omnemque de vita corrigenda cogitationem depoluerit. Refert & aliud, licet exitu minus lugendum, non tamen minus ad cauendam superbiae decipulam congruens. Monachus quidam erat, multos iam annos auia in solitudine, pie admodum, & ex virtute, Deo soli viuens, soli fidens, totamque suam cogitationem adeo in eum transferens, ut non aliunde, quam ab ipso cibum vel speraret vel sumeret: eum enim quoties opus esset, angelico delatum ministerio, post orationem in speluncam rediens reperiebat. Sic ergo omni cura solutus, propemodum somni expers, aeternorum contemplationi immersus, & sibi vacare pergebat & Deo. At ecce, quem plurimum annorum dura solitudo, vigiliae, tentationes, ieiunia non fregerant, emollire sensim cepit longa securitas, & ut ipse sibi fideret persuadere; atque hinc ad ruinam fit inclinatio, mox etiam prolapsio. Et quidem, ut nemo derepente fit improbus, primum aliquantula quaedam ei insperit animi remissio, sic ut ne quidem remissio esse videretur. Maior deinde, & quae facile sentiretur, negligentia exoritur, tardius a somno surgit, oratio est otiosior & breuior: quietem ipse sibi suggerit, mens facilis vltro annuit, fluctuant & vagantur cogitationes, & turpuli nescio quid sese insinuat. verum prior assuefactio, velut quidam ex priore incitatione motus, exercitorem adhuc intra metas continet; ac etiam vespertino precum penso persoluto, panem diuinitus apponi solitum reperit. Benignitate hac creuit securitas, & cum securitate tentatio. iam non inuitas turpia suggerenti, praebet aures; paruique ducit praua cogitare auidius, dum ne perpetret; at mox lapsu lapsum prouocante, ad regionem incolis frequentem aspirat. Se tamen in diem sequentem cohibet, qua dilucente, vetus etiamnum consuetudo obtinuit, ut oraret, & consuetos hymnos diceret. quibus peractis, (o clementissimam Dei prouidentiam!) appositum sibi panem reperit, sed neque purum, neque diligenter de more confectum, verum sordidum & inquinatum: miratus est, & indoluit, sumit tamen, & se refecit. Proximaque nocte grauioribus in eum irruentibus tentationibus, grauius quoque lapsus est, sic ut peruersae voluntati sola deesset occasio: ac nihilominus tertia die postquam experrexisset, institutum semel orandi cursum peregit, hymnodiam psalmosque concinuit; sed neque amplius ca oris modestia, & mente quaquaersum vagè aberrante, iamque pra caelestibus,

stibus, ad corporis delicias respectante. Ecce autem, etiam tunc ad vespertinam horam, paratum & appositum panem reperit, at sordidum illum, & velut à muribus & canibus corrosum, micis etiam, quasi in lacerationis indicium, sparsis foris. quàm seuera fuit illa, & simul amica monitio, quàm expressa deperditæ sanctimonie, animæque dilaceratæ imago! necdum tamen potuit, tam leni medicamine, superbie virus euomi. Quid enim? vidit, & intellexit; ingemuit, lacrymatus est, nondum tamen correctus; quin potius & proxima nocte cupiditati succubuit, & postquam se corripuisset à somno, non iam ad assuetas orationes confugit, sed sordidarum cogitationum volutabrum quærens, eremi transfuga, ad frequentem incolis regionem, quanta potest celeritate contendit. Sic ibat athleta nobilis, multos per annos plurimorum certaminum victoriis auctus, ibat impactis ad ipsam penè metam rotis miserè euerfus, hosteque iam propè deuicto, dum elationis vulnere nudum latus præbuit, mortem haaluit, à qua numquam ad vitam redire potuisset, nisi benignus & misericors Dominus, qui *patiens & multæ misericordiæ est, & præstabilis super malitia,* cadenti opitulatricem supposuisset manum, eumque aliorum opera ad se reduxisset lugentem, deflentem, humiliterque concinentem: *Nisi quia Dominus adiuuit me, paulò minùs habitasset in inferno anima mea. Quis consurget mihi aduersus malignantes, aut quis stabit mecum aduersus operantes iniquitatem? Beatus homo quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum.* Tenuit igitur quem cœperat redintegratum pietatis cursum, at ne sibi fideret, angelico pane multatus caruit, vt perpetua cibi indigentia, memorem egestatis gratiæ redderet.

Et ista quidem Ioannes: at verò Paphnutius apud eundem Palladium, interrogatus cur multi caderent, & præclara virtutis initia turpi fine concluderent, negat id aliunde fieri, quàm quòd arroganti cogitatione aggrediuntur ad virtutem, vnde ad eorum vtilitatem Deo illos deserente, labuntur & peccant, vt, cum se derelictos senserint, aut propositum, aut actionem corrigant. Fitque in multis, vt bona sua nò Deo largitori bonorum, sed sibi adscribãt: quare à diuina prouidentia derelicti, in facta turpia, turpes perpelliones, probra & dedecora incurrunt; vnde cum iã sui ipsorù pudet, sensim ea arrogantia expellitur, quã opinata, & nimium adamata virtus procrearat. Quam Paphnati sententiã præclare confirmat Gregor. illud Iobi patientis ad mores trahens; *Et tonso capite corruens in terrã adorauit. Tonso capite, inquit, in terrã corruit, qui repressis præsumtionis sue cogitationibus, quã in seipso infirmus sit agnoscit. Difficile namq; est, quẽpiã magna agere, & apud semetipsum de magnis actibus, cogitationũ fiduciã non habere. Eo ipso enim quo contra vitia fortiter viuatur, cogitationũ præsumtio in corde generatur: & cum mēs foris culpas valèter cõterit, plerumq; apud semetipsam latèter intumescit: iamq; se esse magni alicuius meriti aestimat, nec se peccare in cogitatione sua aestimationis putat. Ante districti autẽ iudicis oculos rãto deteriorius delinquitur, quãto culpa occultius & penè incorrigibiliter perpetratur, & tanto ad vorandum latius patet fovea, quanto de semetipsa elatius gloriatur vita. &*

mox: At auditis aduersis caput detondetur, cum tentationibus vehementer irruentibus, à
 presumptionis sua cogitationibus mens nudatur: nihil sibi virtutis tribuit, bona quæ agit,
 esse de misericordia conditoris agnoscit. Vnde & competenter dicit, Nudus egressus sum
 de utero matris mee: nudus reuertar illuc. Nudum me in fide, prima gratia genuit, nu-
 dum eadem gratia in assumptione saluabit. Est namque magnum animi turbati solatium,
 vt pulsatus vitiis, cum se quasi nudari virtutibus conspiciat, ad solam misericordie spem
 recurrat: & eo se nudari non sinat, quo se à virtutibus humiliter nudum putat: qui etsi
 fortasse aliqua virtute in tentatione detegitur, infirmitatem tamen propriam agnoscens,
 ipsa melius humilitate vestitur, & valde robustius, quàm steterat, iacet, cum sibi sine di-
 uino adiutorio cessat tribuere quod habet. In præcedentibus autem, de hoc, vt
 nuncupat, intimandæ humilitatis magisterio dixerat, Nonnumquam, dum mens
 nostra tanti, quanti sunt multiplicia spiritus dona, muneris plenitudine atque ver-
 bertate fulcitur, si continua in his securitate perfruitur, à quo hæc sint obliuiscitur: seq̃,
 à se habere putat, quod numquam sibi abesse considerat. Vnde fit vt aliquando se hæc
 eadem gratia vtiliter subtrahat, & presumpti menti, quantum in se infirmetur osten-
 dat. Tunc enim verè cognoscimus bona nostra vnde sunt, quando hæc quasi amittendo,
 sentimus quia à nobis seruari non possunt. Sed omitti nequaquam possunt, quæ
 idem sanctus Pater diuinè scripsit: Docet nos Deus, inquit, super iumenta terra,
 & super volucres cæli erudit nos, quia dum hoc quod sumus agnoscimus, nec carnis nos
 infirmitas deiecit, nec superbia spiritus eleuat; nec defluendo inuis subijcitur, nec super-
 biendo de sublimibus inflamur. — — Sic, sic, elati fuerant iusta retributione fe-
 riendi, vt, quia superbiendo se hominibus præferunt, luxuriando vsque ad iumento-
 rum similitudinem deuoluantur. Homo quippe cum in honore esset, non intellexit, com-
 paratus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. & mox: Omni custodia
 mens est à superbia tumore seruanda: non enim ante oculos Dei vacua transuolant
 cogitationes nostre, & nulla momenta temporis per animum transeunt, sine statim retri-
 butionis. Intus videt Deus quod mentem eleuat, & idcirco permittit foris inualescere
 quod deponat. Intus prius extollitur, quod foris postmodum luxurie corruptione serua-
 tur. Hinc per Oseam contra Israelitas dicitur, Spiritus fornicationis in medio eorum,
 & Dominum non cognouerunt. Qui vt ostenderet, quod causa libidinis ex culpa pro-
 rumperet elationis, mox subdidit dicens; Et respondebit arrogantia Israel in faciem
 eius. Proinde per humilitatis custodiam, seruanda est munditia castitatis. Si enim pie
 spiritus sub Deo premitur, caro illicitè super spiritum non leuatur. Habet quippe spiri-
 tus commissum sibi dominium carnis, si tamen sub Deo recognoscit iura legitima serui-
 tutis. — — Nullus ergo, qui postquam superna appetere cœperit, carnis voluptate pro-
 sternitur, tunc se victum iudicet, cum aperte superatur. Si enim plerumque virus libidi-
 nis de radice nascitur elationis, tunc caro vicit, cum spiritus latenter intumuit: iam tunc
 anima per originem culpe, impetulantiam iumentorum cecidit, cum effrendo se mari
 volucrum, vltra quàm debuit euolauit. Hinc enim est quoddam longa continentia repente
 soluitur, hinc quoddam plerumque, & vsque ad senium virginitas seruata vitiat. Quia enim

Lib. 26. c.
 13. seu 11.
 & 12.

Psal. 48.

Cap. 5.

neg.

negligitur humilitas cordis, rectus iudex despicit etiam integritatem corporis: & quandoque per apertum malum reprobos renunciat, quos dudum reprobos in occulto tolerabat. Nam qui diu seruatum bonum subito perdidit, apud semetipsum inuis aliud malum tenuit, ex quo aliud subito erupit. Sed exemplorum & auctoritatum sit satis, ne prolixitas fastidium gignat: & quoniam lapsus ac ruinae causam ex eo esse cognouimus, quod nostris arundineis & cadiuis viribus nitimur, dicamus etiam quâ ratione id fiat.

CAPVT IV.

*Qua ratione arrogantia lapsum procreet D. Augustino
auctore?*

PRæclarus diuinæ gratiæ propugnator Augustinus, hoc totum, quo de agimus, egregia sententia concludere videtur: vbi cum docuisset ex ignorantia & infirmitate impediri voluntatem, ne vel moueatur ad faciendum opus bonum, vel à malo absteineat: vtrique verò incommodo gratiam Dei opitulatricem esse, faciendo vt innotescat quod ignorabatur, & id roboratam voluntatem delectet quod timebatur: Asserit, causam cur homines gratiâ Dei non adiuuentur, non in Deo, sed in ipsis esse hominibus; qui vel propter suam superbiam nimiam damnandi, atque omni ad extremum gratia priuandi præuidentur, vel summa Dei misericordia, contra ipsam suam superbiam hinc iudicandi, & hinc erudiendi, variâ gratiarum dispensatione sanantur. Vnde Ieremias cum dixisset, Scio Domine, quia non est in homine via eius, nec viri est vt ambulet, & dirigat gressus suos; continuo subiunxit, Corripe me Domine, verumtamen in iudicio, & non in furore tuo. Tamquam diceret, Scio ad correptionem meam pertinere, quod minùs abs te adiuuor, vt perfectè dirigantur gressus mei: verumtamen hoc ipsum noli mecum sic agere, tamquam in furore, quo iniquos damnare statuisti; sed tamquam in iudicio, quo doctes tuos non superbire. Vnde alibi dicitur, Et iudicia tua adiuuabunt me. Nullius proinde culpa humana in Deam referas causam. Vitiatorum namque omnium humanorum causa superbia est. & paucis interiectis; Hoc ergo præcipue commendatur, hoc in sapientia & scientia thesauris in Christo absconditis, quantum existimare audeo, præcipue docetur & discitur. Ideo quisque nostrum, bonum opus suscipere, agere, implere nunc scit, nunc nescit, nunc delectatur, nunc non delectatur, vt nouerit non suæ facultatis, sed diuini muneris esse, vel quod scit, vel quod delectatur: ac sic ab elationis vanitate sanatur; & sciat quàm verè, non de terra ista, sed spiritualiter dictum sit, Dominus dabit suauitatem, & terra nostra dabit fructum suum. Tanto autem magis delectat opus bonum, quanto magis diligitur Deus, summum atque incommutabile bonum, & auctor qualiumcumque bonorum omnium. Vt autem diligatur Deus, charitas eius diffusa est in